

Tukeva-säätiön ja Toimi-säätiön kannanottoa

Miljoona päivää inhimillisiä ja yhteiskunnallisia tekoja

Ensiksi – onnea uusille aluevaltuutetuille Pohjois-Savossa, olette tärkeiden asioiden äärellä tulevaisuutta ajatellen! Tällä yhteisellä kannanotolla haluamme muistuttaa teitä päättäjiä, että muistattehan tulevissa uudistuksissa muistaa juuret, perinteet ja rautaisen ammattitaidon, joka yleisesti ottaen kolmannen sektorin toimijoilla on maakunnassamme.

Olemme kuunnelleet huolissamme uutisia, jotka ovat kertoneet lohdutonta kieltä ajastamme – työpajoja ja yhdistyksiä on lopetettu ja osa on ajautunut jopa konkurssiin rahoituksen vähentyessä. Kuulemma tarvetta työpajalle ei enää ole ollut. Tämä kyllä ihmetyttää meitä, koska vaikka maakunnan työllisyystilanne on parantunut, tiedämme, että pitkäaikaistyöttömyys on syventynyt. Alueellamme on avoimia työpaikkoja ennätysmäärä ja useat yritykset palkkaisivat välittömästi uusia työntekijöitä, jos niitä vaan olisi tarjolla. Mutta ei ole. Tai olisi, jos avaisimme silmiämme ymmärtämään paremmin osatyökykyisyyttä, työelämästä syrjäytymistä ja yksilöllisen tuen merkitystä tässä työssä. Yhteiskuntamme on mestari lokeroimaan ihmisiä, etenkin jos meillä elämässämme ilmaantuu haasteita. ”Pitkäaikaistyötön, mielenterveyskuntoutuja, päihdeongelmainen...” Listaa voisi jatkaa loputtomiin. Nämä stigmat ovat yhteiskunnan syöpä. Huomaammeko tässä resurssitiukassa ajassa, aitoa vuorovaikutusta ja tukea tarvitsevan lähimmäisen vai jätämmekö hänet digitaalisten järjestelmien syöveriin? Ja jos vastausta ei klikkausten myötä kuulu, rankaisemme sanktioilla ja karensseilla.

Olemme kahden säätiön voimin Pohjois-Savossa jo vuosien ajan kohdanneet kasvokkain ja aidon tekemisen kautta yli 14 000 henkilöä henkilöä, jotka ovat olleet palveluissamme yhteensä yli miljoona toteumapäivää. Vaikka työ itsessään on meille antoisaa ja merkityksellistä, voisi myös laskea, kuinka paljon olemme säästäneet työllämme yhteiskunnan korjaavan työn kuluja. Säätiöt perustettiin vuosina 2008 ja 2013 työllisyydenhoidon ja sosiaalihuollon tarpeisiin palvelemaan alueen työttömiä löytämään oman paikkansa yhteiskunnassa. Aika yhteiskunnassa oli tuolloin eri, mutta toisaalta tarpeet ja toiveet työpajatoimintaan eivät ole juurikaan muuttuneet. Jo tuolloin tuotiin esille kohtaanto-ongelmaa, koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten haasteita sekä työpajatoiminnan tarpeellisuutta joustavien tukipalveluiden muodossa opinto- ja työelämäsiirtymiin. Nyt kun tarkastelemme maailmaamme vuonna 2022, nämä samat ilmiöt ovat läsnä ehkä vahvemmin kuin vuosia sitten. Etenkin, kun tarkastelemme maakuntamme huono-osaisuustilastoja, osaavan työvoiman saatavuutta, nuorten kasvavaa pahoinvointia sekä lainsäädännöllisiä palvelumuutostarpeita. Digitaalisuuskin on varmasti tätä päivää ja tulevaisuutta, mutta sen nurja puoli on myös yhteisöllisyyden katoaminen ja osaltaan syrjäytymiskiirteen ja pudokkuuden vahvistuminen. Tätä asiaa ei korona ainakaan ole helpottanut ja kokemustemme mukaan nuorten sosiaalisten tilanteiden pelko on kasvanut ja yhä useampi nuori kaipaa kasvokkaista kohtaamista ja jalkautuvaakin tukea päästäkseen ulos jo kodistaan.

Haluaisimme muistuttaa myös, etteivät kohtaamamme ”työttömät” ole mikään oma heimonsa syrjäytyneitä ja ongelmaisia ressurkoita. Työttömyyden taustalla kun voi olla esimerkiksi satoja työhakemuksia tehneitä henkilöitä, jotka ovat tunteneet itsensä arvottomiksi, koska yhtäkään haastattelukutsua ei tullut. Tai työelämässä uupuneita, joita pelottaa paluu suorituskeskeiseen työelämään. Kenellä tahansa meistä voi elämään tulla sellaisia asioita, jotka vaikeuttavat työelämässä pysymistä tai sinne hakeutumista. Näitä haasteita ei tulevaisuudessakaan ratkaista vain lääkehoidoilla, terapioilla tai digitaalisilla vempeloilla. Toki nämäkin ovat palveluissamme nykypäivää ja tarpeellisia, mutta miellämmekö sosiaalihuollon ehkäiseviksi palveluiksi myös

esimerkiksi työpajat ja järjestöjen tekemän työn? Tarvitaanko toiminnallista työ- ja yksilövalmennusta turvallisissa yhteisöissä ja oppimisympäristöissä, joissa jokainen valmentautuja kohdataan ihmisenä mielekkään ja autenttisten työelämätehtävien parissa? Arvioidaanko osatyökykyisen työ- ja toimintakykyä vain paperilla vai aitojen työtehtävien parissa?

Jos meillä on yhteiskunnassamme aidosti tahtotilaa, yksi ratkaisu osaavan työvoiman puutteisiin on avata yhteinen keskustelu osatyökykyisyydestä ja ennaltaehkäisevistä toimista palveluiden järjestämisessä. Ratkaistaanko esimerkiksi nuorten mielenterveyshaasteet pohtimalla kuka hoitaa vaikean ja kuka keskivaikean masennuksen? Mitä nuoren elämässä tapahtuu sillä aikaa, kun hän odottaa palveluihin pääsyä? Paljonko tällainen hoito kustantaa verrattuna siihen, että nuori ohjattaisiin esimerkiksi työpajalle sosiaalityön tai oppilaitosten kautta?

Olemme vuosien ajan sitkeästi pyrkinyt selviytyä erilaisista muutoksista koronasta työllisyyskokeiluihin, mutta nyt olemme hämmentyneen epävarmoja mitä tapahtuu, kun palvelut siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle ja taloudelliset lähtökohdat siellä ovat vähintäänkin haasteelliset. Miten hyte-alueen sosiaalipalvelut ja kunnille siirtyvien työllisyydenhoidon palvelut kohtaavat vai kohtaavatko? Miten palveluita tuotetaan ja hankitaan? Isoja kysymyksiä näin alueellisen sote- ja työllisyyspalveluita tuottavan kolmannen sektorin näkökulmasta. Harva perustaisikaan yritystä hyte-alueiden talouden tunnuslukuihin peilaten. Jos ja kun joudutaan säästämään, mistä tingitään? Haluaisimmekin kuulla sekä kuntapäätäjiä että hyte-alueiden poliittisia toimijoita, siitä miten pitkäaikaistyöttömyys alueellamme konkreettisesti hoidetaan, etenkin kun perinteikkäitäkin järjestötoimijoita kaatuu jo nyt yksi kerrallaan? Onhan meillä tietysti erilaisia hankerahoituksia, jotka ovat sekoittaneet palvelujärjestelmäämme jo vuosia, mutta kovin vähän niistä on jäänyt käteen peruspalveluita ajatellen. Toki hankkeilla on säästetty myös kuntien ja kuntayhtymien ostopalvelumäärärahoja, mutta onko se oikein?

Vetoammekin nyt teihin, arvoisat uudet aluevaltuutetut, että teette viisaita päätöksiä, joissa huomioidaan alueen kolmannen sektorin osaaminen. Jotta ei nyt menisi se kuuluisa ”lapsi pesuveden mukana”, kun asialistalla on sosiaalihuollon palveluiden, kuten esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntouksen toteuttaminen maakunnassamme tai osatyökykyisten työelämäosallisuus. Vaikka koemme työmme säätiössä todella merkitykselliseksi, emme pysty tekemään sitä ilman kunnollista rahoitusta. Jos rahoitus loppuu, myös perinteet katkeavat ja osaaminen valuu hukkaan. Jos näin kävisi, uskoisimmekin vahvasti, että jonkin ajan kuluttua joku viisas jälleen toteaisi, että ”Pitäisiköhän meillä olla työpajatoimintaa ja kukahan sitä toteuttaisi?”

Palveluiden toteuttamisen painopiste tulee olla aidosti paikallisuudessa ja pohjoissavolaisen toimintaympäristön tuntemuksessa. Allekirjoittaneet hyvin mielellään valaisevat asiaa lisää, joten ottakaa vain yhteyttä rohkeasti!

Yhteensä 50 vuotta kokemusta työllisyydenhoidon, kasvatusalan ja sosiaalihuollon palveluiden sektorilta,

Erno Kääriäinen

Tuula Hirvonen

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja

Tukeva-säätiö sr

Toimi-säätiö sr